

5. Козловський А. А. Право як пізнання: вступ до гносеології права : [монографія] / А. А. Козловський. – Чернівці : Рута, 1999. – 295 с.
6. Теорія держави та права: підруч. / [Є. О. Гіда, Є. В. Білозьоров, А. М. Завальний та ін.]; за заг. ред. Є. О. Гіди. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. – 576 с.

Крамаренко А. К.,
слухач 5-В курсу ННІЗДН НАВС

ПОНЯТТЯ НОРМИ ПРАВА, ЇЇ ОСНОВНІ ОЗНАКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

"Право представляет собой иерархично соподчиненную систему норм. Функционирование этой системы основывается на правиле: *lex superior derogat legi inferior*" – в случае противоречия подзаконных актов применяется закон. Первым элементом системы права следует определить норму права, которая регулирует типовое общественное отношение, образуя первичный элемент системы права".

Створюючи юридичну норму, правотворчий орган спирається на глибоке дослідження правової дійсності, тобто правового аспекту соціальних процесів. Ефективні наукові висновки сприяють розвиткові самої науки і практики державно-правового будівництва. "Без процесса реализации право утратило бы смысл, поскольку предписания, содержащиеся в нормативных актах, относятся к сфере должного, а действительность, сущее – это то, каким образом и насколько полно правовые нормы претворены в жизнь, ибо каждый закон возникает из правосознания людей, которые стоят у власти".

Норма права – це "цеглинка права", вихідний елемент всієї конструкції права. З цих "цеглинок" будуються правові інститути, тобто різноманітні об'єднання і в правоохоронній, і в регулятивній сферах, надалі формуються галузі права, а також – найбільш змістовні підгалузі права, так би мовити цілі правові споруди зі усею інфраструктурою.

В сучасних умовах удосконалення норм права відбувається за двома основними напрямками: покращення змісту норми та упорядкування її структури і системи в цілому.

Покращення змісту норми забезпечує зростання ефективності дії норм права, як регуляторів суспільних відносин, стосується всього комплексу норм тих, які зобов'язують, забороняють, задовольняють.

Норма права – це загальнообов'язкове правило поведінки, яке походить від держави (народу в ході референдуму), охороняється нею, закріплює за учасниками суспільних відносин даного виду юридичні права і покладає на них юридичні обов'язки.

З метою визначення окремих характеристик або сторін того чи іншого правового явища, виділяють такі види норм права:

- за сферою життєдіяльності – політичні, економічні та культурні;
- за суб'єктами встановлення – центральні і місцеві, органів законодавчої, виконавчої та судової влади;
- за характером приписів – забороняючи, зобов'язуючи та повноважуючи;
- за характером обов'язку – імперативні і диспозитивні;

- за ступенем конкретизації сформульованої поведінки – абстрактні і казуїстичні;
- за галузевою ознакою – конституційні, кримінальні, адміністративні та цивільні;
- за цільовим призначенням — загально закріплюючи, дефінітивні, декларативні та колізійні;
- за структурними елементами права – норми матеріального і процесуального права;
- за сферою і обсягом регулювання – загальні, спеціальні, виняткові;
- за часом дії – постійні і тимчасові;
- за функціональним призначенням – регулятивні, правоохоронні та спеціалізовані.

Норми права можуть бути реалізовані у різних правовідносинах і поза ними, за участю державних органів і без них. За характером правореалізуючих дій виділяють такі форми: дотримання, виконання, використання, застосування.

Зміст правової норми визначається об'єктивною природою того виду суспільних відносин, на впорядкування яких вона спрямована.

Норма права – це єдність елементів, які повинні виконувати наступні три функції:

- регулювати суспільні відносини;
- має бути здатною реагувати на умови реального життя, в яких вона формується;
- передбачати заходи щодо її здійснення.

У норми права повинні бути передбачені і примусові заходи її здійснення, інакше вона буде не нормою права, а побажанням.

Внутрішньою формою правової норми є її структура, розподіл на гіпотезу, диспозицію і санкцію, а зовнішньою – способи встановлення норми права, стаття чи група статей, в яких відображена правова норма (нормативно-правовий акт, нормативний договір, судовий прецедент, правовий звичай). Для позначення цього явища також використовується термін "джерело права".

Традиційно норма права має тричленну структуру:

Гіпотеза – складова частина норми права, що визначає умови, за наявності яких суб'єкти права мають здійснювати свої права та обов'язки, указані в диспозиції норми.

Диспозиція – складова частина норми права, що визначає саме правило поведінки, згідно з яким дозволяється, забороняється або рекомендується здійснення певних дій. Диспозиція розподіляє між учасниками правовідносин права та обов'язки.

Санкція – складова частина норми права, яка в разі її невиконання визначає заходи щодо відновлення порушеного права та покарання правопорушника.

Правозастосування – особлива форма реалізації норм права. Застосування норм права здійснюється виключно державними органами, службовими особами при виконанні їх службових обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – К., 2001.

2. Олійник А. Ю., Гусарев С. Д., Слюсаренко О. Л. Теорія держави і права України. – Київ : НАВСУ, 2001.
3. Черданцев А. Ф. Системность нормы права // Свердловский юр. ин-т. – Вып. 12. – 1970.
4. Бандура О. О. Правова норма і природа цілі на сучасному етапі розвитку суспільства. – К. : НАВСУ, 2001. – № 1.
5. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія права. – Київ : НАВСУ, 2002.
6. Скакун О. Ф., Подберезький М. К. Теорія держави і права. – Харків, 1996.
7. Вахнин И. Г. Нормативные ограничения сторон по договору // Вестник МГУ. – 1999. – № 3.

Криворучко М. М.,
слухач 3-В курсу ННІЗН НАВС

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

У сучасних умовах демократичної трансформації українського суспільства перед історико-теоретичними юридичними науками постає важливе завдання з оновлення свого змісту, переорієнтації на осмислення державно-правової реальності під кутом загальноновизнаних взірців демократії, функціонування соціальної і правової державності, механізмів забезпечення та захисту прав і свобод людини та громадянина. Міліція є основним суб'єктом правоохоронної системи України, і саме на неї покладено завдання з охорони прав і свобод особи, забезпечення правопорядку та законності. Працівники міліції як вартіві демократії у справі підтримки правопорядку повинні перебувати на передньому рубежі захисту прав і свобод усіх громадян [2, с. 8].

Як і все суспільство, міліція України знаходиться на стадії демократичних перетворень, головною метою яких є створення ефективних механізмів, спроможних захистити права та свободи особи й встановити соціальний контроль над злочинністю. У той же час розвиток міліції як правоохоронного органу України нерозривно пов'язаний з історією нашої держави [1, с. 3].

Дослідження історії правоохоронних органів традиційно перебуває серед переліку основних завдань вітчизняної юридичної науки. Актуальність історико-правового аналізу діяльності органів правопорядку суттєво зростає на сучасному етапі розвитку державності, коли звернення до спадщини минулого зумовлено ще й нагальними потребами реформування органів внутрішніх справ України. Для належного правового забезпечення цього досить складного процесу, створення його наукових основ важливим є узагальнення історичного досвіду функціонування апарату загальної поліції Російської імперії на українських землях (губерніях), зокрема протягом другої половини ХІХ – початку ХХ ст., коли в суспільстві відбувалися кардинальні зміни, тривали складні й суперечливі соціально-економічні та політико-правові процеси.

Так, статус поліції в державному механізмі Російської імперії визначався особливостями її політичного режиму як режиму поліцейського, юридичною основою якого було Положення про заходи з охорони державного порядку та громадського спокою від 14 серпня 1881 р. [3, с. 248]. У цьому контексті варто